

บทที่ 5

การเดาความหมาย : การอ่านที่มีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมาย

เมื่อท่านได้เรียนบทเรียนนี้แล้ว จะต้องแสดงความรู้ต่อไปนี้ได้

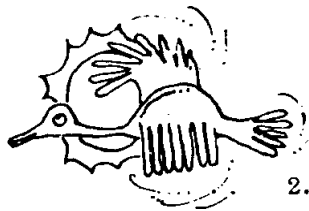
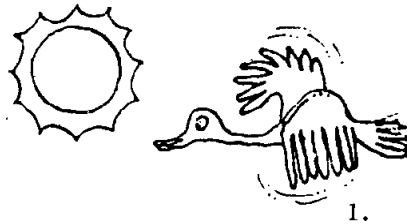
- สรุปความหมายของคำว่า “การคาดคะเนข้อความ” (Predictions) ได้
- บอกความหมายของคำว่า “เครื่องหมายด้านโครงสร้าง” (Structure signal) กับความหมายของคำว่า “เครื่องหมายด้านความหมาย” (Meaning signal) และยกตัวอย่างประกอบได้
- เดิมคำที่แสดงเครื่องหมายด้านโครงสร้าง และคำที่แสดงเครื่องหมายด้านความหมายลงในช่องว่างที่เว้นไว้ในข้อความที่กำหนดให้ได้ใกล้เคียงหรือถูกต้อง
- อธิบายและยกตัวอย่างอุปสรรคในการคาดคะเนข้อความได้
- สรุปความหมายของคำว่า “การเดาใจผู้เขียน” (Inferences) ได้
- สรุปความสำคัญของมโนทัศน์ว่ามีประโยชน์ในการเดาใจผู้เขียนได้อย่างไร
- เดาใจผู้เขียนจากข้อความที่กำหนดให้ได้ใกล้เคียงหรือมีเหตุมีผล สามารถประเมินตัวเองได้ว่า ทำไมจึงสามารถเดาใจผู้เขียนได้ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

ทบทวนเรื่องในบทก่อนและแนะนำเรื่องที่จะเรียนในบทนี้

ในบทที่ 4 เราได้กล่าวถึงเงื่อนไขการรับรู้ความหมายจากการแปลสัญลักษณ์ การใช้มโนทัศน์ การใช้ภูมิหลัง และกติกาสื่อสารตามรูปแบบมาช่วยในการอ่านเพื่อค้นหาความหมายในข้อความต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่าเงื่อนไขเหล่านี้เป็นเครื่องช่วยนำทางให้เราแกะรอยความหมายได้มาก และในบทนี้จะได้กล่าวถึงกิจกรรมการเดาความหมาย คือรู้จักคาดคะเนข้อความ (Predictions) โดยรู้จักใช้กลไกที่สำคัญทางภาษาสองชนิด คือเครื่องหมายด้านโครงสร้างกับเครื่องหมายด้านความหมาย เพื่อช่วยให้เป็นผู้รู้จักสังเกตและอ่านข้อความได้รวดเร็วและเข้าใจยิ่งขึ้น รวมทั้งรู้จักหัดเดาใจผู้เขียน (Inferences) ด้วยการใช้วิจารณ์ญาณของตน ว่าผู้เขียนจะฝากสารหรือความคิดสำคัญหรือแง่คิดใด ๆ ลงในข้อเขียนของเขา การเดาใจผู้เขียน ก็คือกระบวนการตีความที่เราได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ซึ่งในบทนี้จะได้ขยายขอบเขตให้เรากล้าตีความ และรู้จักใช้วิจารณ์ญาณในการเข้าใจความหมายกว้างขวางขึ้น

มนุษย์กับธรรมชาติในการเดาความหมาย

เรื่องความอยากรู้ อยากเห็น หรือการคาดคะเนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ฯลฯ เป็นลักษณะธรรมชาติธรรมดาของคนเรา เช่นเมื่อเราสังเกตเห็นปรากฏการณ์สิ่งแวดล้อมบางอย่างแล้วก็ถึงหรือทำนายหรือเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นอย่างเช่น ถ้าเห็นมดขนไข่จากพื้นดินไปที่สูงหรืออาคารต่าง ๆ เราก็มักคาดคะเนว่า จะมีฝนตกในเวลาอีกไม่นาน ปรากฏการณ์แบบนี้อาจจะเกิดขึ้นอีกได้ ถ้าเห็นกบและคางคกวางไข่ไว้ในแอ่งน้ำ หากคางคกหรือกบเขี่ยคส่งเสียงร้องด้วย ผู้ที่เคยพบเห็นหรือสังเกตความเป็นไปของสัตว์ดังกล่าว ก็อาจจะทำนายหรือพยากรณ์ว่า จะมีฝนตกในเร็ววัน ฯลฯ นี่เป็นตัวอย่างการเดาความหมายจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ บางครั้งเรารู้รูปหลายรูปซึ่งประกอบเข้าเป็นเรื่องราวเรื่องหนึ่ง ขณะที่ดูรูปที่ 1 เราอาจเดาไปล่วงหน้าว่ารูปที่ 2 จะเป็นอย่างไร เมื่อดูรูปที่ 2 แล้ว เราก็อาจคาดคะเนว่ารูปที่ 3 จะเป็นอย่างไร และถ้ามีหลาย ๆ รูป เราก็อาจทายต่อไปว่ารูปต่อ ๆ ไปจะเป็นอย่างไรอีก และเหตุการณ์ตอนจบหรือรูปสุดท้ายจะเป็นอย่างไร นี่เป็นตัวอย่างการเดาความหมายจากการอ่านภาพให้ได้เรื่อง ขอให้ดูรูปภาพสองชุดต่อไปนี้ แต่ละชุดมีอยู่ 3 ภาพ ภาพที่ 3 ของแต่ละชุดให้ท่านเดาความหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น ลองถึงหรือคาดคะเนว่าความคิดของท่านจะตรงกับความคิดของผู้เขียนภาพหรือไม่ เสร็จแล้วพลิกไปดูภาพที่ 3 ในตอนจบบทนี้ เพื่อเปรียบเทียบกันกับความคิดของท่าน

(3) = ?

3. = ?

การอ่านข้อความก็เช่นเดียวกัน เรามักเดาความหมายของข้อความไปพร้อม ๆ กับการอ่านของเราว่า
ต่อไปเรื่องจะเป็นอย่างไรหรือดำเนินต่อไปอย่างไร จะจบลงอย่างไร หรือมีความคิดสำคัญอะไรซ่อน
อยู่ การอ่านและคิดเดาความหมายตามไปด้วยนี้ นับเป็นเกมอันสนุกสนานของการอ่าน ซึ่งผู้อ่านที่มี
ส่วนร่วมต้องงานเขียนจะละเลยต่อกิจกรรมอันสำคัญนี้ไม่ได้ ไม่เช่นนั้นแล้วการอ่านจะเป็นเรื่องที่น่า
เบื่อหน่ายและขาดความหมาย ขอให้ลองอ่านข้อความสั้น ๆ จากตัวอย่างต่อไปนี้ดู

“เขาเป็นโสด แต่มีความกระหายใครจะแต่งงานเป็นที่สุด

หล่อนก็เป็นโสด และปรารถนาที่จะแต่งงาน

เขายืนอยู่ริมขวาของห้อง หล่อนยืนอยู่ทางริมซ้ายของห้อง

เขาถอดเสื้อและเนคไทเขวี้ยงไปที่เก้าอี้

หล่อนถอดสูทสีน้ำเงิน และพับอย่างเรียบร้อยใส่ในตู้เสื้อผ้า

เขาถอดกางเกงออกแขวนไว้กับที่แขวนหลังบานประตู

หล่อนทรุดตัวลงนั่งทางด้านซ้ายของเตียง และค่อย ๆ ถอดรองเท้าและถุงน่อง
ยาวออก

เขาสลับรองเท้าและถุงเท้าออกไป แล้วก็ถอดกางเกงในกับเสื้อกล้าม

หล่อนยื่นชั้นเปลื้องเสื้อชั้นในออก

เขายืนอยู่ในท่าที่ไขว้มัดกล้ามเนื้ออย่างเต็มที่และสวยงาม

หล่อนยืนอยู่อย่างกำกวมและทำท่าย

เขาค่อย ๆ กลานขึ้นเตียงหันหน้าไปทางซ้าย หล่อนเคลื่อนขึ้นเตียงหันหน้าไปทางขวา

.....
.....

”1

ตัวอย่างข้อความสั้น ๆ นี้ หากเป็นผู้อ่านที่มีส่วนร่วม (กับผู้เขียน) ก็จะต้องพยายามติดตามเรื่อง
ราว และเดาความหมายของเรื่องตามไปด้วย ว่าผู้เขียนพูดถึงเรื่องอะไรและจะจบลงอย่างไร
สมมุติว่าได้ขยักข้อความตอนจบเอาไว้ให้คาดคะเนกันไปเองว่าเรื่องจะจบลงแบบใด ผู้ที่สนุกกับการ
อ่านก็อาจเดาความหมายของข้อความตอนจบไปได้ต่าง ๆ นานา สุดแท้แต่เหตุผลของแต่ละคน
บางคนอาจจะเดาความหมายตอนจบได้ตรงกับผู้เขียน แต่บางคนอาจจะเดาได้ไม่ตรง ซึ่งก็ไม่ใช่
เป็นเรื่องเสียหายใด ๆ (ตอนจบของข้อความนี้ ผู้เขียนได้ทิ้งท้ายแบบหักมุมไว้ว่า

¹ ฌีมี ต่วย'ตูน ฉบับเดือนพฤษภาคม, 2525, ไม่ระบุหน้า.

“เขาอยู่ที่โรงแรมแคนซาสซิตี หล่อนอยู่ในห้องนอนที่บ้านของมารดาหล่อนเองที่
แอตแลนติกซิตี
ทั้งคู่ดับไฟแล้วต่างก็เข้านอน”

ส่วนผู้ที่ไม่ชอบเดาความหมาย หรือคาดคะเนเรื่องราวตามไปด้วย จะหมดสนุกกับการอ่าน และอาจ
เข้าใจไปว่า การอ่านเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย ซึ่งความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นในบทนี้ขอแนะนำ
กิจกรรมสำคัญนี้ เพื่อช่วยชี้และให้เดาความหมายของข้อความที่อ่านได้สนุกออกมามากยิ่งขึ้น

การคาดคะเนข้อความ (Predictions)

เราเคยจำได้ไหมว่า เมื่อฟังคำพูดของเพื่อนคนใดคนหนึ่งแล้วคาดคะเนประโยคสุดท้ายที่เขา
จะพูด หรือขณะที่เขาพูดไม่จบประโยคแล้วทายว่าเขาจะพูดคำอะไรต่อไปในประโยค นี่เป็นเพียงสอง
ตัวอย่างของความสามารถของมนุษย์ในการคาดคะเนแบบสร้างของคำพูด และเดาว่า (คำหรือ
ประโยค) อะไรจะเกิดตามมาในลำดับต่อไป และการคาดคะเนคำพูดของผู้พูดได้ถูกต้องก็อาจเป็น
ไปได้ ทั้งนี้เพราะเราอาจคุ้นเคยกับผู้พูด รู้ว่าเขามีนิสัยการพูดเป็นอย่างไรนี้เป็นประการหนึ่ง อีก
ประการหนึ่งเพราะเรารู้รหัสของภาษา คือรู้คำและวิธีนำเอาคำมารวมกันเข้าเป็นประโยคในภาษาได้
ถูกต้อง

ผู้อ่านก็เช่นเดียวกันสามารถทำนายแบบสร้างของภาษาได้ถูกต้อง ก่อนที่เขาจะมองเห็น
รูปร่างของคำหรือข้อความทั้งหมดบนหน้ากระดาษ ความสามารถเช่นนี้เรียกกันว่า การคาดคะเน
ข้อความ (Predictions) ซึ่งเป็นความรู้ที่ทำให้ผู้อ่านอนุมานว่าคำหรือประโยคใดจะปรากฏต่อไปใน
ข้อความบนหน้ากระดาษ ลักษณะเช่นนี้มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้อ่านอ่านได้รวดเร็วและมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น²

กลไกสำคัญที่ทำให้เราคาดคะเนว่า คำหรือประโยคเช่นไรจะเกิดขึ้นต่อไปนั้น เราต้องคุ้นเคย
กับการใช้คำ โครงสร้างของประโยค และการจัดระเบียบของประโยค (คือการนำประโยคมาสัมพันธ์
กันเป็นข้อความที่ยาวขึ้น) ขอให้ดูตัวอย่างต่อไปนี้ ซึ่งเป็นข้อความที่ลดคำบางคำออกไป เพื่อให้ผู้อ่าน
เดาคำที่ลดออกไปนี้แทนลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ที่นี่จะกล่าวถึง_____สำคัญ_____ใจไทยอีกอย่างหนึ่ง_____ใจสูง_____นี้
มีความหมายกว้าง_____ ข้าพเจ้าหมายถึง_____คนไทยมีใจรักเกียรติศักดิ์_____
สำคัญ. เมื่อ_____เกียรติศักดิ์_____คุณธรรมข้ออื่นก็_____ขึ้นเอง.³

²Susan Witting, Franklin Holcomb, and Anne Dunn, *Opcit.*, pp.17-18

³เจือ สตะเวทิน ปัญญาไทย พระนคร : ก้าวหน้า, 2509, หน้า 17.

จะเห็นว่าตรงช่องว่างบางช่อง เราอาจเลือกเติมคำลงได้หลายคำ ทั้งนี้เพราะคำบางคำมีคำพ้องความหมายใช้แทนที่กันได้ และการเติมคำลงไปในช่วงว่างทุกช่องให้ถูกต้องตรงเผงคงเป็นไปได้ยาก นอกจากจะคุ้นเคยกับภาษาของนักเขียนผู้นั้นเป็นอย่างดี แต่เราก็อาจจะเดาได้ใกล้เคียง เติมคำที่ขาดไปลงไปในช่องว่างทุกช่องทำนองนี้

ที่นี้จะกล่าวถึงลักษณะสำคัญของใจไทยอีกอย่างหนึ่งคือใจสูง คำนี้มีความหมายกว้างมาก ข้าพเจ้าหมายถึงว่าคนไทยมีใจรักเกียรติศักดิ์เป็นสำคัญ เมื่อรักเกียรติศักดิ์แล้วคุณธรรมข้ออื่นก็เกิดขึ้นเอง

ขอให้ตั้งข้อสังเกตว่า ทำไมเราจึงสามารถเดาคำที่ขาดไป หรือเติมคำในช่องว่างได้ถูกต้อง เหตุที่เราเดาคำที่ขาดหายไปได้ถูกต้อง เพราะเรารู้จักใช้เครื่องหมาย 2 อย่างคือ⁴

1. เครื่องหมายด้านโครงสร้าง (Structural signal) ได้แก่คำหรือแบบสร้างที่เป็นระเบียบ ซึ่งผู้เขียนใช้จำกัดขอบเขตของผู้อ่านให้มีส่วนร่วมในการตีความหรือเดาคำที่เป็นเครื่องหมายทางโครงสร้างได้แก่ คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท และคำสันธาน เป็นต้น (บางที่เราเรียกคำพวกนี้ว่า เป็นคำไวยากรณ์หรือคำการยะ (Function words)⁵ ซึ่งตามลำพังตัวมันเองไม่ได้แสดงเนื้อหาโดยตรงของประโยค แต่ช่วยทำให้ประโยคมีความสมบูรณ์) เครื่องหมายทางด้านโครงสร้างจะช่วยให้เรารู้จักเลือกใช้คำ ว่าควรใช้คำทางไวยากรณ์ชนิดใดเติมลงไป หรือส่วนประกอบของประโยคที่ควรเติมให้เต็มควรเป็นคำอะไร หรือข้อความเช่นใด

2. เครื่องหมายด้านความหมาย (Meaning signal) ได้แก่นาม คำกริยา เครื่องหมายวรรคตอน โครงสร้างของประโยค การจัดข้อความในย่อหน้า ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนต้องการตีวงให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการค้นหาความหมายหรือกลุ่มของความหมายอันเป็นความหมายในเนื้อหาของงานเขียน เครื่องหมายด้านความหมายจะช่วยให้เราเลือกคำอะไรเติมลงไป จึงจะสอดคล้องหรือขนานกับคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่

⁴ Susan Witting, Franklin Holcomb, and Anne Dunn, *Op cit.*, pp.23-24.

⁵ Mario Pei, *Glossary of Linguistic Terminology*, Columbia : Columbia University Press. 1966. p.100.

ในการคาดคะเนดังกล่าว บางครั้งเราอาจนำเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างนี้มาใช้ หรือบางทีก็ต้องใช้ทั้งสองอย่างควบคู่กันไป ขอให้ดูข้อความข้างล่างนี้ มีช่องว่างให้เติมคำลงไปช่อง หนึ่ง ให้ได้ความหมายสมบูรณ์และสอดคล้องกับข้อความนี้

- ก. ช้างตัว_____แพมดแดงตัว_____
- ข. กระท่ายวิ่ง_____กว่าเต่า
- ค. ประเทศไทยคนรวยมีน้อย_____คนจนมีมาก
- ง. นกบินไป_____อากาศ
- จ. การอ่านช่วยให้เรา_____โลกและชีวิตมากขึ้น

ตัวอย่างจากข้อ ก. ถึงข้อ ง. ตรงช่องว่างที่เว้นไว้นั้น จะเห็นว่าเราต้องเติมคำที่แสดงเครื่องหมายด้าน โครงสร้าง เพื่อขยายความหรือเชื่อมความหรือทำให้ประโยคชัดเจนขึ้น หากเราเข้าใจตำแหน่งของคำ ไวยากรณ์ที่เป็นเครื่องหมายด้านโครงสร้างในภาษาไทย เราก็พอจะเดาได้ว่า ช่องว่างข้อ ก. ต้องเติมคำ วิเศษณ์ลงไป (เป็นพวกวิเศษณ์ประกอบคำนาม) ช่องว่างข้อ ข. ต้องเติมคำวิเศษณ์ลงไปเหมือนกัน (แต่เป็นพวกวิเศษณ์ประกอบคำกริยา) ช่องว่างข้อ ค. ต้องเติมคำสันธานลงไป และช่องว่างข้อ ง. ต้องเติมคำบุพบทลงไป ข้อความที่เติมแล้วเป็นทำนองนี้

- ก. ช้างตัวใหญ่แพมดแดงตัวเล็ก
- ข. กระท่ายวิ่งเร็วกว่าเต่า
- ค. ประเทศไทยคนรวยมีน้อยแต่คนจนมีมาก
- ง. นกบินไปในอากาศ

ส่วนข้อ จ. นั้นจะเมื่อเราพิจารณาดูให้ดีจะเห็นว่า ตรงช่องว่างที่เว้นไว้นั้นจะเติมคำที่แสดงเครื่องหมาย ด้านโครงสร้างไม่ได้ เพราะข้อความที่ปรากฏช่วยบ่งว่าตรงช่องว่างต้องเป็นคำกริยาคำใดคำหนึ่งที่ แสดงเครื่องหมายด้านความหมาย หรือแสดงเนื้อหาของข้อความ การเติมคำที่แสดงเครื่องหมายด้าน ความหมาย เราอาจทราบว่าเป็นคำชนิดใด ในที่นี้เราทราบว่าเป็นคำกริยา แต่บางครั้งก็ลำบากใจว่าจะ เป็นคำกริยาคำใดกันแน่ที่จะเลือกเติมลงไปให้สอดคล้องกับข้อความมากที่สุด สมมุติว่าเรานึกถึงคำ กริยาหลายคำที่จะเติมลงในช่องว่างนี้เช่น “เข้าถึง” “เข้าใจ” “เห็น” “เรียนรู้” “พิจารณา” ฯลฯ แต่คำที่เหมาะสมที่สุดน่าจะเป็นคำว่า “เข้าใจ” หรือ “เรียนรู้”

การคาดคะเนข้อความนอกจากเราจะต้องเข้าใจรหัสหรือเครื่องหมายทางภาษาเข้าช่วยแล้ว บางทีระดับความยากง่ายของสิ่งที่อ่านหรือเนื้อหาที่อ่านมีผลต่อการเดาความข้อความด้วย คือถ้าระดับของเนื้อหาที่อ่านง่ายก็จะเดาความหมายของข้อความได้ง่าย แต่ถ้าระดับของเนื้อหาที่อ่านค่อนข้างยากก็จะเดาความหมายของข้อความได้ยาก ขอให้ดูตัวอย่างข้อความสองตัวอย่างนี้เพื่อเปรียบเทียบกันสำหรับการเดาข้อความ

(1) ผมได้อ่านบทความในหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ ฉบับประจำเดือนสิงหาคม มีเรื่องน่าสนใจอยู่เรื่องหนึ่ง บทความนั้นเขาให้หัวเรื่องว่าชาวอเมริกันในเอเชียที่มีต่อชาวอเมริกัน หรือถ้าจะพูดให้ตรงก็คือความคิดเห็นที่คนอเมริกันเขานึกว่าคนเอเชียเรานี้ มีต่อชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ารู้อยู่ แต่จะตรงกับความรู้สึกของท่านทั่ว ๆ ไปหรือของผมนหรือไม่ก็ไม่ทราบ⁶

(2) นักสัมภาวนิยมยืนยันว่าการกระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือจำต้องถูกแง่ศีลธรรมได้ ทั้งที่มันไม่ได้สนับสนุนความดีที่เป็นไปได้ อันมีคุณภาพเหนือกว่าความชั่วเพื่อตัวเอง สังคมหรือโลกโดยส่วนรวม มันอาจถูกต้องหรือจำเพาะเพราะข้อเท็จจริงบางอย่างของมัน หรือเพราะธรรมชาติของมันเอง ฉะนั้นนักสัมภาวนิยมจึงอาจนำทัศนะว่าอะไรคือความดีหรือชั่ว ตามความหมายที่ไม่ใช่ของศีลธรรมชนิดหนึ่งชนิดใดมาใช้ด้วย⁷

จะเห็นว่าตัวอย่างแรกกล่าวถึงเรื่องความเห็นทั่ว ๆ ไป ระดับของเนื้อหาจึงค่อนข้างง่าย เราสามารถอ่านข้อความดังกล่าวได้อย่างง่ายดาย เพราะเราสามารถจำต่อคำทั้งหมดหรือบางส่วนได้อย่างรวดเร็ว ข้อความนี้ถ้าเรานำมาคาดคะเนคำหรือการประกอบคำเข้าประโยคก็จะทำได้ไม่ลำบากนัก ส่วนในตัวอย่างที่ 2 ระดับของเนื้อหาค่อนข้างยาก เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการสาขาปรัชญา ซึ่งเป็นที่สนใจกันอยู่ในวงจำกัด เราจึงอ่านข้อความในตัวอย่างนี้ยากกว่าตัวอย่างแรก การคาดคะเนคำหรือการประกอบคำเข้าในประโยคของตัวอย่างหลังจึงยากกว่าตัวอย่างแรก

⁶ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เมืองไทยในสังคมโลก พระนคร : ประพันธ์สารสัน, 2509, หน้า 28.

⁷กัมพล สิริมุนินทร์ จริยศาสตร์ พระนคร : โอเดียนสโตร์, 2521, หน้า 18.

นอกจากเรื่องระดับความยากง่ายของภาษาที่มีผลต่อการคาดคะเนข้อความยังมีปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้คาดคะเนข้อความได้ง่ายหรือลำบาก ปัจจัยดังกล่าวคือ การใช้ศัพท์และลักษณะของประโยค⁸ ขอให้สังเกตเปรียบเทียบจากข้อความ 2 ตัวอย่างข้างล่างนี้

(1) ในเรื่องคำนั้น ถือกันเป็นหลักว่า พจนานุกรมเป็นที่รวมคำที่มีใช้อยู่ในภาษา คุณทะเบียนสำมะโนครัวซึ่งเป็นที่รวบรวมจำนวนพลเมืองของชาติ ฉะนั้นถ้าผู้ทำพจนานุกรมเก็บคำที่ใช้อยู่ไม่หมดก็ดี หรือเก็บคำที่ไม่มีที่ใช้เข้ามาไว้ก็ดี ย่อมเป็นเหตุให้จำนวนคำผิดพลาด ทำให้สถิติของคำที่ใช้ในภาษาเสียไป เฉพาะหลักข้อนี้อาจมีข้อบกพร่องได้แต่ถึงกระนั้นก็ดี คณะกรรมการก็ได้พยายามที่จะให้พจนานุกรมนี้นำมาใช้ที่ยุติแล้วซึ่งมีใช้ในภาษาไทยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้⁹

(2) แท้จริงในการบรรยายปาริภษิกศัพท์ หรือคำสาสตรบัญญัติทั้งหลายกับคำใช้ในกาพย์คดีทุกประเภท เท่าที่ปราชญ์วรรณคดีทุกประเทศได้พิจารณาแล้วโดยถ้วนถี่ย่อมไม่มีภาษาใดล่วงวิชัยพากย์สันสกฤตได้ แม้งดคติวิทย์ในภาษาไทยก็นิยมใช้ศัพท์สันสกฤต ทั้งโดยตรงและโดยแฝงโดยอเนกปริมาณ เพราะมีความเห็นร่วมกันว่าสันสกฤตเป็นพจนานุกรมแก่วรรณคดีของเรา และเป็นคำใช้อื่นไพเราะสละสลวยสมภูมิฐานแก่ผู้ดีทุกสมัย¹⁰

ข้อความทั้งสองตัวอย่างเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นว่าตัวอย่างแรกไม่มีศัพท์ยาก ๆ ที่ต้องแปลความหมาย แบบสร้างหรือลักษณะของประโยคเป็นตัวอย่างภาษาเขียนที่ไม่ซับซ้อน ส่วนตัวอย่างที่สอง มีศัพท์ยาก ๆ หลายคำและลักษณะของประโยคค่อนข้างยืดเยื้อ เราจึงอ่านข้อความในตัวอย่างแรกได้รวดเร็วกว่าและเข้าใจง่ายกว่า เมื่อเราคาดคะเนข้อความในตัวอย่างแรกจึงทำได้สะดวกกว่า

ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้คาดคะเนข้อความได้ลำบาก คือลักษณะอันเป็นนามธรรม¹¹ ในข้อเขียน ถ้าข้อเขียนใดใช้คำแทนสิ่งที่เป็นนามธรรมมากทำให้เข้าใจยากกว่าข้อเขียนที่ใช้คำแทนนามธรรมน้อยกว่า ขอให้ดูตัวอย่างอีกสองตัวอย่างต่อไปนี้ แล้วเปรียบเทียบกันดูว่า ข้อความใดอ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าและเดาคำหรือประโยคต่อไปในข้อความได้สะดวกกว่ากัน

⁸Susan Witting, Franklin Holcomb, and Anne Dunn, *Op.cit.*, p.18.

⁹ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 15, 2519, หน้า (ง)

¹⁰หลวงบวรบรรณรักษ์ สันสกฤต-ไทย-อังกฤษ อภิธาน พระนคร : คุรุสภา, 2507, หน้า (1).

¹¹Susan Witting, Franklin Holcomb, and Anne Dunn, *op.cit.*, p.19.

(1) คำถามที่สำคัญที่สุดและยากที่สุด ซึ่งถูกยกมาตั้งเป็นปัญหาในแง่วิวัฒนาการตามพฤติกรรมทางชีววิทยาในทำนองว่า เรามีความหวังที่จะสืบสาวร่องรอยต้นกำเนิดของภาษามนุษย์ (ภาษาดั้งเดิมของมนุษย์) ย้อนผ่านกลับไปยังพวกสัตว์กินนมชั้นสูงที่มีความเจริญสูงสุด เพื่อให้เห็นขั้นตอนวิวัฒนาการภาษาของมนุษย์ที่ผ่านมามาตามลำดับ¹²

(2) แมกซ์เวลล์ ซึ่งเป็นลิงที่อาศัยอยู่ในห้องทดลองมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย จะช่วยตอบคำถามที่ยากที่สุดเกี่ยวกับวิวัฒนาการภาษาของมนุษย์โดยการเฝ้าดูแมกซ์เวลล์เรียนการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นกล่องสี่เหลี่ยมรูปร่างต่าง ๆ กัน วิธีการเช่นนี้นักชีววิทยาเชื่อว่าจะช่วยให้เราทราบต้นตอและการเปลี่ยนแปลงภาษาของมนุษย์มาตามลำดับ โดยย้อนกลับไปที่เบบเคียงกับสัตว์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคนมากที่สุดคือลิง¹³

จะเห็นว่าข้อความในตัวอย่างที่ (2) อ่านเข้าใจง่ายกว่าตัวอย่างแรก ถึงแม้ว่าวงศัพท์ของทั้งสองตัวอย่างมีส่วนเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาก แต่ในตัวอย่างแรกถ้าสังเกตดูมีลักษณะที่เป็นนามธรรมสูงกว่า เพราะคำบางคำที่ใช้มีลักษณะเป็นนามธรรมเข้าใจยากกว่าเช่น “พฤติกรรมทางชีววิทยา” และ “สัตว์กินนมชั้นสูง” เป็นต้น ส่วนในตัวอย่างที่ (2) มีการเจาะจงยกตัวอย่างช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนกว่าว่ากล่าวถึงอะไร เช่นแทนที่จะกล่าวว่า “สัตว์กินนมชั้นสูง” ซึ่งออกจะเห็นภาพได้ยาก แต่หันกลับไปใช้ตัวอย่างของลิงที่ชื่อแมกซ์เวลล์แทน และเมื่อพูดถึงการเรียนภาษาของลิงก็ยกตัวอย่างให้เห็นว่าแมกซ์เวลล์เรียนโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นกล่องไม่มีรูปร่างต่าง ๆ กัน เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ (2) เราคาดคะเนข้อความได้ง่ายกว่าตัวอย่างแรก

เมื่อก้าวถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม ในข้อเขียนมักจะใช้การอุปมา เพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่แตกต่างกันสองอย่าง คำอุปมาที่ใช้กันมาจนเคยชินไม่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจหรือเข้าใจได้ลำบาก จึงสามารถที่จะคาดคะเนหรือเดาได้ออกว่าคำหรือประโยคต่อไปจะเป็นอะไร ตัวอย่างเช่น ข้อความตอนหนึ่งในเสภาขุนช้างขุนแผนกล่าวว่

“ถ้าอินทราพากรระด่ายให้หายโสก
ดวงจันทร์ผันผยองจะหมองมัว

ทุกแหล่งโลกก็จะฉินว่าอินทร์ชั่ว
ข้ากลัวเสียแล้วณรอยาเจรจา”

¹² *ibid.*, p. 19.

¹³ *ibid.*

นี่เป็นข้อความที่นางสายทองพูดกับเณรแก้ว เป็นลักษณะความเปรียบเทียบเป็นนัยว่าถ้าสายทองเป็นแม่สื่อให้เณรแก้ว ตัวก็จะถูกตำหนิ และจะทำให้นางพิมพลอยหมองมัวไปด้วย ผู้เขียนใช้คำเปรียบเทียบคือ อินทรา = นางสายทอง กระต่าย = ผู้ที่ถือตัวต่ำต้อย คือขุนแผน และดวงจันทร์ = ของสูง อันเป็นที่หมายปองคือ นางพิม ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอย่างพื้น ๆ เป็นที่เข้าใจกันทั่วไป แต่บางครั้งนักประพันธ์หรือนักเขียนบางคนได้ประดิษฐ์คำอุปมาหรือสัญลักษณ์ที่ไม่ค่อยจะได้พบเห็นกันบ่อยนัก จึงทำให้เข้าใจและคาดคะเนข้อความได้ยากกว่าการเปรียบเทียบที่เคยใช้กันมา ตัวอย่างเช่น

“แม้ว่าเวลาจะคิดปีกบินผ่านไป

ศตวรรษถึงศตวรรษ

ที่นกสีขาวได้โบยบิน

และธงชัยสบัดโบก”

(พิบูลย์ศักดิ์ ละครพล ดอกไม้ถึงคนหนุ่มสาว พระนคร : พี.พี. 2521 หน้า 63)

คำว่า “นกสีขาว” บางคนอาจจะไม่เข้าใจความหมาย เพราะเป็นคำเปรียบเทียบที่มีนัยหมายถึงอะไรอย่างหนึ่ง แต่ถ้าได้อ่านเนื้อหาของคำประพันธ์นี้ทั้งหมดก็อาจเดาหรือคาดคะเนว่า “นกสีขาว” ได้แก่ ผู้บริสุทธิ์คือนักศึกษา ที่ได้ต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ

การเดาใจผู้เขียน (Inferences)

ในตอนก่อนเราได้กล่าวมาแล้วถึงคำ ๆ หนึ่ง คือการคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้นในตอนต่อไป (Predicting) หมายถึงว่า เวลาเราอ่านข้อเขียนเราใช้ความสามารถทายล่วงหน้าหรือนึกไปล่วงหน้าเมื่ออ่านข้อความนั้น แล้วคิดว่าจะมีคำหรือประโยคอะไรเกิดขึ้นต่อไปอย่างรวดเร็ว

ในตอนนี้ออกกล่าวถึงคำอีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการอ่านคือ การเดาใจผู้เขียน (Inferences) หมายถึงการอ่านข้อเขียนแล้วทายใจผู้ประพันธ์ว่า ผู้ประพันธ์จะคิดเช่นไรหรือมีอะไรอยู่ในใจของผู้ประพันธ์¹⁵ การเดาใจผู้เขียนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักอ่านที่มีส่วนร่วมที่ดี เพราะจะช่วยสร้างทักษะแห่งการใช้มโนภาพของผู้อ่านด้วย

เหตุที่ต้องมีการเดาใจผู้อ่าน เพราะบางครั้งผู้เขียนไม่สามารถบอกความหมายที่แม่นยำตรงต่อผู้อ่านได้ ทั้งนี้เพราะภาษาไม่ใช่เครื่องมือสื่อสารที่สมบูรณ์เหมือนอย่างกับที่เราได้รับรู้จากประสบการณ์

¹⁵ Ibid., p.20

ของเราเอง ดังคำพังเพยที่กล่าวไว้ว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” (สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ) การสื่อสารของเราเต็มไปด้วยความกำกวมหรือคลาดเคลื่อน, กล่าวผิดพลาดได้ง่าย, และบางครั้งก็ไม่สามารถกล่าวคาดล่วงหน้าได้ (เพราะไม่แน่ว่าเวลาข้างหน้าจะเกิดอะไรขึ้น) บางครั้งเรากล่าวถึงบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกันออกไป (พูดถึงสิ่งเดียวกันแต่เข้าใจไม่ตรงกัน) ทั้งที่สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เรายอมรับ ดังที่ ฮายากาวา (S.I. Hayakawa) ได้อธิบายถึงปัญหานี้ว่า

เรายอมรับว่าคำว่า “แม่น้ำมีสขิสขิปปี” เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง แต่ท่านและฉันระลึกถึงส่วนที่แตกต่างกันของแม่น้ำ ท่านและฉันมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันต่อแม่น้ำสายนี้ คนหนึ่งอาจจะเข้าใจหรือรู้เรื่องแม่น้ำสายนี้มากกว่าอีกคนหนึ่ง บางคนอาจมีความจำที่เป็นสุขจากมัน ในขณะที่อีกคนหนึ่งอาจจะระลึกถึงแต่เหตุการณ์ที่ขื่นขมเกี่ยวกับมัน ดังนั้น “แม่น้ำมีสขิสขิปปี” ของท่าน จะไม่เหมือนกันทีเดียวกับ “แม่น้ำมีสขิสขิปปี” ของฉัน ข้อเท็จจริงที่เราสื่อสารกับอีกคนหนึ่ง “แม่น้ำมีสขิสขิปปี” มักจะปิดบังข้อเท็จจริงที่เรากล่าวซึ่งอยู่ในความทรงจำและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของทั้งสองคน¹⁶

นอกจากการสื่อสารไม่แม่นยำที่เกิดจากตัวภาษาซึ่งทำให้เราต้องเดาใจผู้แต่งแล้ว บางครั้งนักเขียนบางคนไม่ต้องการที่จะบอกเล่าเรื่องราวที่เขาเขียนอย่างตรงไปตรงมา แต่เขาอยากท้าทายผู้อ่านจับจุดของเรื่องราวเอาเอง โดยให้ผู้อ่านวาดภาพที่เกิดจากข้อเขียนออกมาอย่างระมัดระวัง (และความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้อ่านต้องนำข้อเขียนไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ของตน) โดยใช้ประสบการณ์ของตนไปสัมพันธ์กับข้อเขียนจนเกิดเป็นความเข้าใจที่แจ่มแจ้งในสาร (message) ที่ผู้เขียนส่งออกมา เท่ากับใช้ความเข้าใจของผู้อ่านไปตรวจสอบสารหรือเดาความในใจของผู้เขียนนั่นเอง ซึ่งในกรณีนี้นักเขียนบางคนได้แสดงความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรว่า

“ในการเขียนหนังสือ เรื่องสั้นหรือนวนิยาย ก็เหมือนกับการพูดที่ไม่มีเสียงการบรรยายหรือพรรณนาโวหาร มีลักษณะเป็นการพูดคนเดียว และบทเจรจาในเรื่องเป็นการพูดโต้ตอบระหว่างตัวละครที่วางไว้เจียบ ๆ ที่เราจะเห็นได้ชัดในตัวละคร เมื่อผู้แสดงบทกล่าวเจรจาออกมาตามถ้อยคำเป็นคำที่ได้เขียนไว้ก่อน ผู้แสดงให้เสียงแก่ตัวหนังสือ และศิลปะของการแสดงก็อยู่ที่การเปล่งถ้อยคำออกมาเป็นเสียงประกอบด้วยอากัปกริยา ท่าทางที่เหมาะสม

¹⁶ ibid.

เมื่อนักเขียนเขียนหนังสือ ก็มีกรรมวิธีเหมือนกับเขาพูดกับตัวเองโดยไม่มีเสียง เปล่งออกมาด้วย และเมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือก็มีกรรมวิธีเหมือนกับการฟังบรรยายอย่างหนึ่ง ส่วนในบทเจรจา ผู้อ่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้เสียงอยู่ในใจ รสชาติในการอ่านก็ขึ้นอยู่กับ การเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยอย่างจริงจังและใกล้ชิดเพียงไหน และนี่แหละคือสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนเขียนกับคนอ่านในขบวนการแห่งจินตนาการ

ในการแสดงละคร ตัวละครเป็นผู้นำหน้าที่แสดงออกซึ่งบทละครอันได้เขียนขึ้นไว้ก่อน บทละครนั้น ๆ ในตัวของมันเองก็เป็นหนังสือหรือวรรณกรรมอยู่แล้ว อย่างบทละครของเชคอฟ ของสาตรี ของสตริโนเบอร์ก หรือของอาเธอร์ มิลเลอร์ ที่อ่านเอาเองก็ได้รสชาติอย่างหนึ่งเหมือนกัน และเมื่อคุณเป็นละครอันคุณเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของศิลปะ ผู้ดูไม่ต้องประกอบจินตนาการของตนเติมลงไป เพราะผู้แสดงได้ทำหน้าที่อันนั้นให้ ในการอ่านผู้อ่านอาจจะสร้างจินตนาการที่แตกต่างกันไป แต่ในการดูบทบาทที่แสดงออก โดยผู้แสดงผู้ดูจะเห็นเหมือนกันหมด การให้ชีวิตจิตใจลงไปในตัวอักษร ที่กระโดดออกมาจากหน้ากระดาษ มาเคลื่อนไหวอยู่บนเวที มีผลกระทบต่อความรู้สึกและอารมณ์ของคนดูนั้น เป็นศิลปะของการแสดง

การอ่านหนังสือก็เหมือนกับการดูภาพจิตรกรรม ปฏิมากรรม หรือการแสดงละคร ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของสายตาแต่อย่างเดียว แต่เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม ที่ผ่านลึกจากประสาทสัมผัสเข้าไปสู่ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ในทางสุนทรียภาพ

ข้าพเจ้ากำลังพูดกับท่าน และเป็นการพูดคนเดียว ข้างเดียว ด้วยความเงียบ มันเป็นเพียงเสียงกระซิบ ดังพอได้ยิน ส่วนสำเนียงจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับงานที่ท่านจะเติมเอาเอง”¹⁷

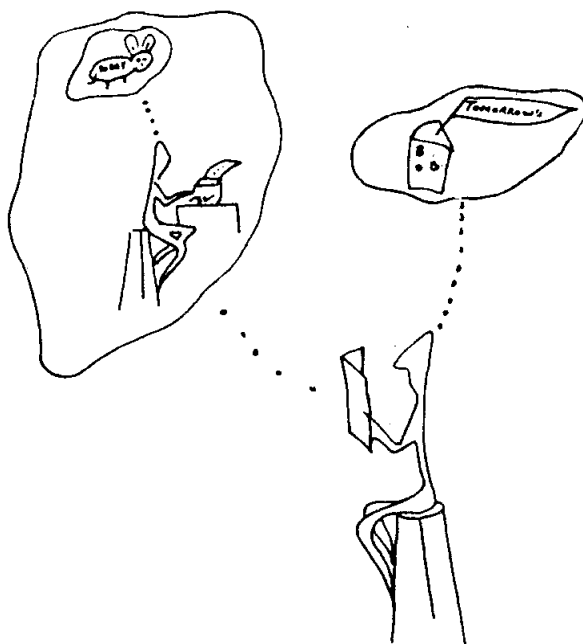
ผู้อ่านที่มีส่วนร่วมทำหน้าที่รับผิดชอบการอ่าน ส่วนมากเข้าใจว่าเรื่องที่อ่านควรจะดำเนินต่อไปอย่างไร และแม้ว่าบางครั้งผู้อ่านเกิดความไม่กระจ่างหรือไม่เข้าใจข้อเขียนนั้น แต่ถ้าเขาเป็นนักอ่านที่ชอบคิดค้นหาสาระอะไรออกมา ก็ยิ่งดีกว่าผู้อ่านที่ดีแต่คอยรับแต่ความคิดของผู้เขียนหรือให้ผู้เขียนคอยป้อนความคิดตลอดเวลาโดยไม่ฝึกเข้าใจผู้เขียนเลย และสิ่งที่น่าสังเกตก็คือผู้อ่านซึ่งเข้าใจสารของผู้เขียน ส่วนมากเห็นด้วยกับทัศนะที่ผู้เขียนแสดงออกมา

งานของผู้อ่านคือต้องตีความหรือถอดรหัสสันนิษฐานโดยผ่านการเดาใจของผู้เขียน ว่าผู้เขียนจะหมายถึงอะไร การตั้งคำถามการอ่านอาจจะกล่าวได้ว่า ผู้เขียนกับผู้อ่านไม่มีส่วนร่วมในมโนทัศน์เดียวกัน

¹⁷ เสนีย์ เสาวพงศ์ หยดหนึ่งของกาลเวลา เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2521, หน้า 208-210.

และเข้าใจไม่ตรงกัน ในกระบวนการของการอ่าน ผู้อ่านนำเอาตัวแบบมโนทัศน์ (Conceptual models) ของคนไปประสานในงานเขียน นั่นคือผู้เขียนขั้วหรือท้าทายผู้อ่านให้เดาว่ามโนทัศน์ที่อยู่ในข้อเขียนคืออะไร โดยให้ผู้อ่านพิจารณาจากชิ้นส่วนหรือตอนที่ปรากฏอยู่ในข้อเขียน ผู้อ่านที่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เมื่อลงมืออ่านจะตอบสนองการเดาใจผู้แต่งว่าผู้แต่งคิดอะไร ถ้าการเดาใจในตอนนั้น ๆ ถูกต้องจะช่วยสนับสนุนให้เกิดกำลังใจ อ่านข้อความในบรรทัดต่อไปหรือตอนต่อไปอย่างพอใจ แต่ถ้าเดาใจผู้แต่งผิดไม่สอดคล้องกับข้อความในบรรทัดต่อไปหรือตอนต่อไป ก็ต้องกลับมาย้อนอ่านใหม่อีก (จนกระทั่งได้พบความหมายที่สอดคล้องกับบรรทัดต่อไปหรือตอนต่อไป และเป็นสารที่ให้ความหมาย) แล้วตรวจสอบหรือทดสอบหลาย ๆ ครั้งว่าสอดคล้องกับบรรทัดต่อไปหรือตอนต่อไปหรือไม่ จนกระทั่งพบสารที่ให้ความหมาย ซึ่งเป็นความคิดของผู้เขียน แต่บางครั้งก็ยากที่จะเดาใจผู้เขียนได้ถูก ทั้งนี้เพราะวงศัพท์ยาก หรือไม่เข้าใจโครงสร้างของประโยค หรือคำที่ใช้มีระดับของนามธรรมสูง หรือมีมโนทัศน์ต่างกับผู้เขียน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

ตัวอย่างกระบวนการอ่าน ที่เดาใจของผู้เขียนว่าส่งสารอะไรออกมา ข้อความที่เขียนคือ “ความกังวลคือหนูของวันนี้กินเนยแข็งของวันพรุ่งนี้” ผู้อ่านบางคนอาจเดาใจผู้เขียนว่าสื่อ “สาร” อะไรออกมาด้วยการเก็งหรือคาดคะเนจากข้อเขียน ดังตัวอย่างในภาพนี้

ภาพจาก หนังสือ The Participating Reader หน้า 21, ของ Witting, Holcomb และ Dunn.

จะเห็นว่าตัวอย่างข้อความสำหรับการเดาใจผู้อ่านนี้ ผู้อ่านอาจตีความได้หลายทาง ผู้เขียนใช้ภาษาในลักษณะเปรียบเทียบเพื่อแสดงว่าลักษณะความกังวลเป็นอย่างไร โดยไม่บอกกันตรง ๆ หากผู้อ่านไม่ใช้กระบวนการเดาความหมายภายในใจของผู้อ่าน ก็จะไม่มีโอกาสรับสารได้

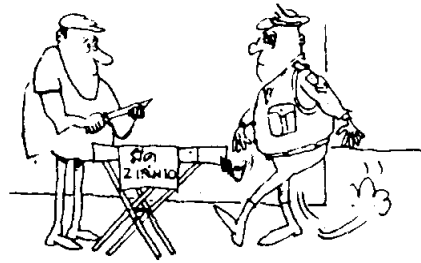
ขอยกตัวอย่างอีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนใช้คำเพียงไม่กี่คำ ถ้าเราอ่านแล้วแปลความตามตัวอักษรที่มีอยู่ ก็จะได้เรื่องราวอะไรหรือไม่มีความหมายอะไรเลย

ขึ้นเร็ว
ตกเร็ว
ขึ้นเลว
ตกเลว
ขึ้น ขึ้น
ตก ตก
เร็ว เร็ว
เลว เลว

(จากฟ้าสว่างเมื่อใกล้ค่ำ ของเสฐียรพงษ์ วรรณปก หน้า 51.)

ถ้าเราอ่านตามตัวอักษร จะเห็นว่าข้อเขียนนี้ไม่น่าจะสื่อความหมายอะไร ถ้าเราต้องการทราบ “สาร” หรือ “ความคิดสำคัญ” หรือ ความคิดที่ผู้อ่านต้องการสื่อและเป็นความหมายที่ผู้เขียนอาศัยคำเพียงไม่กี่คำเพื่อเป็นสะพานสื่อออกมาแล้ว เราก็ต้องใช้ลักษณะการคาดคะเนหรือเดาใจผู้เขียน โดยใช้ประสบการณ์ร่วม หรือมโนทัศน์ที่เราเมื่อเข้าไปตีความ ซึ่งในงานชิ้นนี้น่าจะมีสารที่น่าสนใจอยู่อย่างน้อยสองฉบับ สารฉบับแรกคือ ลักษณะของสิ่งฉาบฉวยยอมไม่คงทน และสารอีกฉบับหนึ่งน่าจะหมายถึงว่า ในโลกนี้มีสิ่งตรงข้ามอันเป็นของคู่กันอยู่เสมอ ถ้าสิ่งหนึ่งเกิดอีกสิ่งหนึ่งก็เกิดตามมาด้วย ซึ่งผู้เขียนจะบอกความหมายโดยใช้กลวิธีขานความของคำแต่ละคู่ คือ ขึ้นเร็ว – ตกเร็ว ขึ้นเลว – ตกเลว ขึ้น ขึ้น – ตก ตก เร็ว เร็ว – เลว เลว

การอ่านภาพก็เช่นเดียวกับการอ่านข้อความ เราต้องใช้มโนทัศน์ของเราไปเดาใจผู้เขียนภาพ ขอให้ดูตัวอย่างจากภาพนี้ แล้วเดาใจผู้เขียนภาพว่า เขาสื่อความหมายอะไรแก่ผู้อ่าน

②

③

ภาพจาก ต่วย'ตูน ฉบับเดือนพฤษภาคม 2522, หน้า 240.

แบบฝึกหัด

1. “การคาดคะเนข้อความ” คืออะไร แตกต่างกับ “การเดาใจผู้เขียน” อย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ
2. “เครื่องหมายด้านโครงสร้าง” คืออะไร แตกต่างกับ “เครื่องหมายด้านความหมาย” อย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ
3. มีอุปสรรคอะไรบ้างในการคาดคะเนข้อความหรือการเดาใจผู้เขียน จงให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ
4. จงเติมคำที่แสดงเครื่องหมายด้านโครงสร้างและคำที่แสดงเครื่องหมายด้านความหมาย ลงในช่องว่างของข้อความที่มีหมายเลขต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าข้อความในข้อใดมีความลำบากในการเติมคำมากที่สุดและรองลงมาตามลำดับ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น (มีเหตุผลอะไรทำให้เติมคำ

ได้ลำบาก) เสร็จแล้วมาพิจารณาเปรียบเทียบกับคำเฉลยตอบท้ายคำถามข้อนี้ ว่าท่านเดิมได้ใกล้เคียงเพียงใด

- ก. นีว 1 โรคที่รักษา 2 หาย นอกจากผ่าตัดวิธีเดียว 3 เพื่อป้องกันการเป็นนีว ขอให้พี่น้องชาวเหนือและชาวอีสาน 4 หลีกเลี้ยง 5 ผักที่มีสารออกซาเลตที่กล่าวมาแล้ว 6 พยายามกินอาหารพวกถั่วต่าง ๆ เนื้อสัตว์ ไข่ ส่วนในเด็กก็ 7 กินน้ำมันแม่ให้ได้มากที่สุด 8 จะทำได้
- ข. ผงขัดในยาสีฟันเป็นผงละเอียด ไม่แข็ง 1 ไปนิก เช่น แคลเซียมคาร์บอเนต ไคโอแคลเซียมฟอสเฟต ซิลิกาเจล 2 หน้าที่ช่วยแปร่งสีฟันหรือขูดลอกเมือกและสารต่าง ๆ 3 จับผิวฟัน ผงขัดที่ดีจะ 4 กัดผิวเคลือบฟันน้อย 5 คุณสมบัติในการ 6 ของผงจะมากขึ้น ถ้าผงขัดหยาบ 7 แข็งมากขึ้น 8 ยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ไม่ควรใช้ทุกวัน
- ค. กฎตรรกวิทยาจากที่พิสูจน์ 1 ว่า จากข้อเสนอ 2 กำหนดให้เราอาจจะ 3 ได้ความจริงที่แน่นอน ยัง 4 กฎอื่น ๆ ในตรรกวิทยาเหมือนกันที่พิสูจน์ได้ว่า จากข้อเสนอที่ 5 ให้ เราอาจสรุปได้ความจริงที่น่าจะเป็นมาก 6 แล้วแต่กรณี ในบรรดากฎประเภทหลังนี้นับว่าสำคัญที่สุดเห็นจะ 7 กฎอุปนัย ซึ่งเรา 8 ถึงมาแล้วในบทก่อน

(ข้อ ก. 1 เป็น, 2 ไม่, 3 ดังนั้น, 4 พยายาม, 5 ไม่, 6 แต่, 7 กิน, 8 เท่าที่
ข้อ ข. 1 เกิน, 2 มี, 3 ที่, 4 ต้อง, 5 ที่สุด, 6 กัด, 7 และ, 8 เพราะฉะนั้น
ข้อ ค. 1 ได้, 2 ที่, 3 สรุป, 4 มี, 5 กำหนด, 6 น้อย, 7 ได้แก่, 8 กล่าว)

5. ต่อไปนี้เป็นข้อเขียนที่ชื่อว่า “บทสนทนาที่ขะเคตอน” ซึ่งผู้เขียนเว้นช่องว่างสำหรับผู้
อ่านเติมความลงไปเอง อันเป็นการสร้างส่วนร่วมในการอ่านอย่างแท้จริง ขอให้ท่านลองเติมข้อ
ความลงในช่องว่างดังกล่าว แล้วมาลองแลกเปลี่ยนกันอ่านกับเพื่อน ๆ และแสดงความคิดเห็นควบคู่
ไปด้วย

“บอกผมหน่อย ใครคือคนที่มี คุณธรรมแน่นแน่ว

.....

คุณกำลังพูดถึงคนที่มีคุณธรรมเมื่อยี่สิบศตวรรษมาแล้ว

.....

เป็นไปได้อย่างไร คุณธรรมเหล่านั้นในตอนนี

คุณธรรมก็เหมือนของอย่างหนึ่ง เก้าแล้วต้องเก็บไว้

เสียดายทำไม สร้างใหม่ก็ได้ ผู้คนออกเยอะมีกำลังวังชา

สังคมไม่ได้วุ่นอย่างคุณคิด และเราทั้งหมดก็ไม่ได้ชั่วช้า

แต่ก่อนคนชั่วก็มี เหมือนเดี๋ยวนี้แหละที่คนดีด้อมไป

คนดี ๆ มีอยู่มาก ผมว่ามากกว่าทุกยุคทุกสมัย

คุณจะได้เห็นได้อย่างไร ก็พวกเขาใช้ชีวิตในป่าดงพงพี

ผมก็ไม่เคยพบ แต่ผมแน่ใจว่าพวกเหล่านั้นเป็นคนดี ฯลฯ”

(ธาวุธ ธาราทิพย์ ชายแก่ที่เชิงดอย ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2522, หน้า 74-75)

6. ต่อไปนี้คือตัวอย่างข้อความบางตอนจากบทละครเรื่องพระมะเหล็กเถา ของคุณ สุวรรณ ซึ่งใช้คำที่ไม่เป็นภาษาร่วมอยู่ด้วย ลองแปลคำที่ไม่เป็นภาษานั้นให้เป็นคำที่เป็นภาษา มีความหมายเห็นได้ ตัวอย่างเช่น

พระเพ่งพินิจมะลิดัก
อรชรอ่อนแอ้นมะเรนจี

ประไพภักตร์เพียงจันทร์มะลันถี
เลิศล้ำนารีมะลีทา

อาจารย์อุษณา กาญจนทัต ได้แปลงให้คุณเป็นตัวอย่างว่า

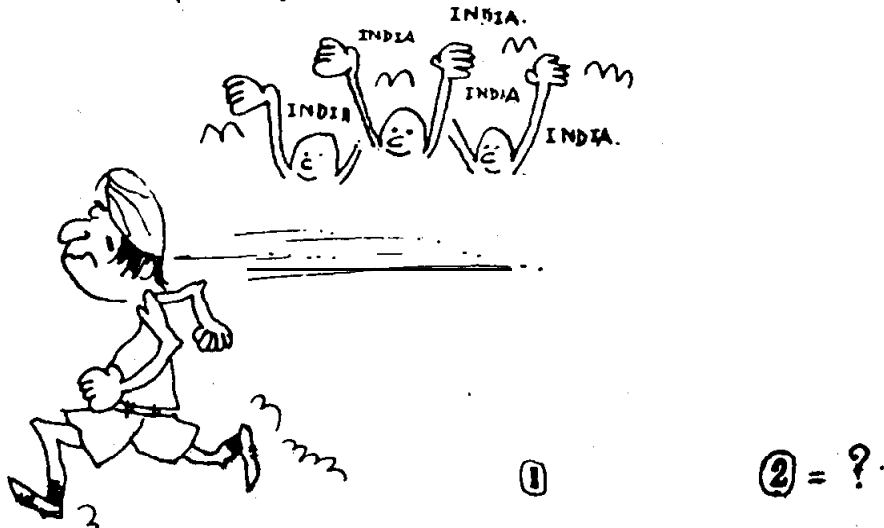
พระเพ่งพินิจให้คิดรัก
อรชรอ่อนแอ้นทั้งอินทรีย์

ประไพภักตร์เพียงจันทร์อันสงศรี
เลิศล้ำนารีไม่มีเทียม

(จากหนังสือศาสตร์และศิลป์แห่งอักษร ชุมนุมวิชาการนิสิตอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515, หน้า 85)

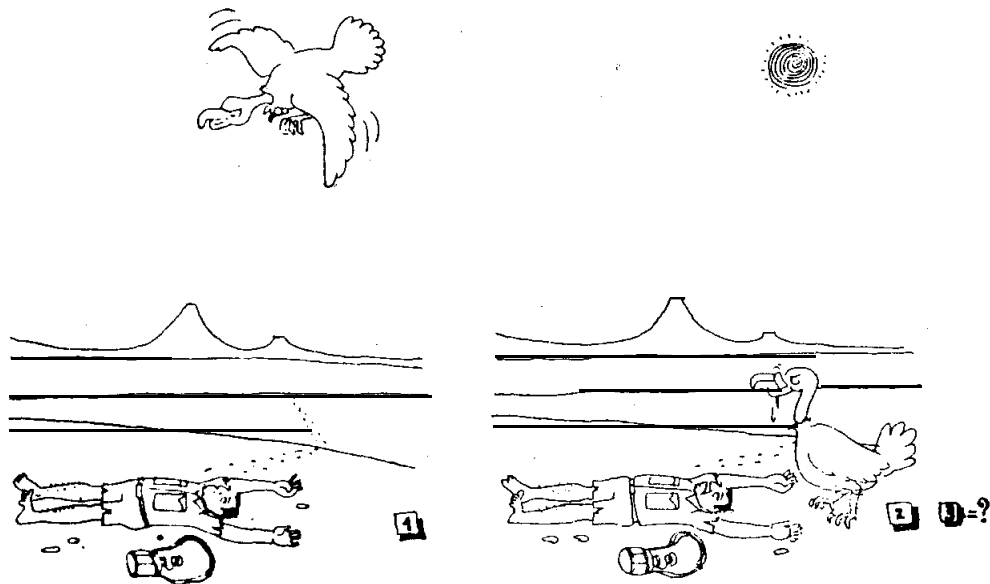
๑. ต่อไปเป็นเกมสำเร็จอารมณ์ให้คำความหมายจากภาพ ให้ท่านคิดว่ารูปสุดท้ายของภาพแต่ละชุดจะเป็นอย่างไร

ก. ภาพชุดนี้มี 2 รูป

จากตัวอย่างชุดนี้ ฉบับมิถุนายน 2519 หน้า 183.

ข. ภาพชุดนี้มี 3 รูป

จากตัวอย่างชุดนี้และขำขันชุดที่ 3, ไม่ระบุหน้า

ค. ภาพชุดนี้มี ๖ รูป

๖ = ?

จากตัวอย่างชุดและจำนวนชุดที่ ๖, ไม่ระบุหน้า.

เฉลยภาพ

